

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 14 czerwca 2016 r.

w przedmiocie rozwiązań przyjętych w sprawozdaniu Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej, Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisji Ustawodawczej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw

Krajowa Rada Sądownictwa zapoznała się z poprawkami wprowadzonymi przez Komisję senackie do projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw i zgłasza następujące uwagi.

Aktualny projekt – projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw – został w istotny sposób zmieniony w stosunku do tego, co proponowano pierwotnie. Nowa wersja projektu w szczególności nie przewiduje nowelizacji art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm. – dalej jako u.s.u.s.), co oznacza, że proponuje się wprowadzenie zróżnicowania podstawy ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia. Taki zabieg jest niezrozumiały, gdyż w rezultacie doprowadzi do odmiennego traktowania spraw o emeryturę lub rentę (proponowana nowelizacja art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm. – dalej jako u.e.r.F.U.S.) od spraw o inne świadczenia (niezmieniony art. 83a u.s.u.s.), w tym dotyczących zasiłków chorobowych, zasiłku macierzyńskiego, świadczeń z tzw. ustawy wypadkowej i należności składkowych.

Należy podkreślić, że wprowadzenie zmian proponowanych w art. 114 u.e.r.F.U.S. nie jest wymagane w celu uwzględnienia wskazówek wyrażonych przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie o sygn. K 5/11. Samo stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 114 ust. 1a u.e.r.F.U.S. nie powoduje bowiem konieczności zmiany brzmienia art. 114 ust. 1 i 2 u.e.r.F.U.S. czy dodania kolejnych ustępów w tym artykule (od ustępu 1d do 1g).

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę, że na powołany art. 114 ust. 1 u.e.r.F.U.S. nie można patrzeć tylko z perspektywy ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia przez organ rentowy z urzędu. Przepis ten dotyczy ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia również na wniosek osoby zainteresowanej. Z tego punktu widzenia ograniczenie możliwości ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub ponownego ustalenia wysokości świadczenia jedynie do sytuacji, gdy po uprawomocnieniu się wcześniejszej decyzji organu rentowego zostaną przedłożone „nowe” dowody lub ujawnione „nowe” okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość (na wzór art. 145 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego; Dz. U. z 2016 r., poz. 23), może ograniczać prawa osoby zainteresowanej.

Praktyka orzecznicza ukształtowana dotychczas na gruncie art. 114 ust. 1 u.e.r.F.U.S. pozwala na uwzględnienie wszystkich okoliczności, które nie zostały wzięte pod uwagę przez organ rentowy, a które kształtują prawo do świadczenia lub modyfikują jego wysokość, ponieważ wszystkie wątpliwości związane ze stosowaniem przepisu tego artykułu zostały wyjaśnione w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, w tym w uchwałach wydanych w składzie siedmiu sędziów. Z tego względu zmiana powołanego artykułu jest zbędna. Sąd ubezpieczeń społecznych w każdej indywidualnej sprawie ocenia, czy ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji powinno być uwzględnione przy ponownym ustalaniu prawa do świadczenia lub ponownym ustalaniu wysokości świadczenia, tak, aby każdy uprawniony do świadczenia otrzymywał je w należnej mu wysokości i jednocześnie każdy nieuprawniony został pozbawiony świadczenia mu nienależnego – przyznanego w sposób bezprawny.

Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza podobne uwagi także do propozycji zmian przepisów innych ustaw objętych projektem, a dotyczących rolników, żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy służb mundurowych oraz ich rodzin.